

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Capvt Primvm. Quid sit fides, quid locutio, quid & quotuplex signum; quid mendacium, cur ne Deo quidem vnquam licitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38925

LIBER^I

TERTIVS

De Fide, Spe, & Caritate.

CAPVT PRIMVM.

*Quid sit fides, quid locutio, quid
& quotuplex signum; quid
mendacium, cur ne Deo
quidem unquam
licitum.*

QVAMVIS fi-
des genera-
tim multipli-
citer accipia-
tur, omnes tamen acceptiones
habent analogiam in hoc præ-
dicato, quòd aliquis innitatur
A veri-

veritati alterius. Sic fiducia dicitur *fides*, quia innititur veritati promissionis; sic aliquis dicitur fidere amico, quia innitur veritati illius apparentiæ, quam habet de benevolentia amici. Sic etiam dicitur aliquis seruare fidem quando ponit re ipsam veritatem illius dicti, vel promissionis, cui alter innixus fidem adhibuit. Denique dicitur aliquis agere bona fide, quando adhibet fidem bonæ & honestæ apparentiæ, quam præfert obiectum agibile.

2 Cæterum fides proprie est assensus propter auctoritatem loquentis. Nomine autem *locutionis* vniuersim acceptæ quatenus est communis locutioni ad se & locutioni ad alterum intelligitur *signum alicuius rei exhibitum*

per

De Fide, Spe, & Charit. 3

per iudicium loquentis cuius signi
falsitas quā falsitas est, sit incon-
iungibilis cū scientiā ^{simul et} et bonitate
præbentis illud signum. Dixi, quā
falsitas est, nam si aliquis habet
quodcumq. signū de meā boni-
tate, falsitas huius signi est in-
coniungibilis cū meā bonitate,
& tamen potest illud signū non
esse locutio; non enim est in-
coniungibilis, quā falsitas est, in
genere, sed quā falsitas est hu-
ius obiecti peculiaris.

3 At sola locutio est signū,
cuius falsitas, quā falsitas est, in
genere, non potest iungi cum
scientiā & bonitate præbentis
eiusmodi signū. Itā Verbū di-
uinum est locutio. Est enim si-
gnum & imago diuinæ scien-
tiæ: quod signum si esset fal-
sum Deus nō esset sciens. Idem

A 2 dico

dico de visione beatificà , quæ si esset falsa , Deus non haberet scientiam ; cognitio enim Dei , quam visio beata intuetur , esset falsa . Pariter est locutio verbum externum , quia falsitas illius signi non potest coniungi simul cum scientià & cum bonitate loquentis .

4 Cæterùm signa in genere sunt illa obiecta , quæ ita cognoscuntur , vt ducant in cognitionem alicuius alterius rei . Aliqua quidem in solam cognitionem apprehensiuam ; Quomodo picturæ dicuntur *signa* : non quia semper indicent rem pictam , esse , vel extitisse , sed quia excitant apprehensionem illius . Item scripturæ dicuntur ab Arist. signa verborū
non

De Fide, Spe, &c. Cap. I. §

non quia indicent, extitisse illa
verba, sed quia excitant apprehensionem eiusmodi verborū,
quibus substituuntur. Magis
propriè tamen dicuntur *signa*,
ea, quæ sunt argumenta ad inferendam existentiam alterius;
u quo sensu accipitur nomen
signi ab Arist. 2. Priorum c. 27.
& 1. Retor. c. 7. & ab August.
de doctrinà Christianà.

§ Signa in hoc sensu sunt
triplicis generis; alia ex naturà,
alia ex consuetudine, alia ex
pacto. Ex naturà quidem, ut
fumus est signum ignis. Ex
consuetudine, ut habitus virilis
est signum sexus virilis. Ex pacto,
ut verba, scripturæ, & nuntus
sunt signa alicuius obiecti
ex placito hominum. Cum
enim de ratione signi in genere

fit habere talem connexionem cum existentia alterius rei non per se apparentis, ut præbeat saltem probabile argumentum ad illam affirmandam, hæc connexio aliquando quidem est ex natura, aliquando ex consuetudine sine vlla obligatione aut pacto, aliquando ex conventionione.

6 Signa tertij generis dicuntur *locutio ad alterum*: non quia sit de essentia locutionis esse significatiua ex conventionione: si enim alter alteri per naturam suum iudicium manifestaret, & per hanc manifestationem patefaceret ei veritates à se iudicatas, non est cur illa significatio non diceretur *locutio*; sicut per verbum mentis loquimur nobis, & Deus loquitur Filio æterno non distin-

stincto à se indiuidualiter secū-
dum naturam : Sed quoniam
cogitationes vnus animi non
patent vlli alteri creaturæ, nisi
ex voluntate cogitantis & per
signa nō naturalia vt infrà; ideò
omnis locutio ad alterum in-
cludit de facto aliquam mani-
festationem voluntariam, & ex
conuentione. Quamuis enim
Deo pateant immediatè cogi-
tationes nostræ, non tamen
per eas Deū alloquimur, quia
non sunt id, per quod Deus vi-
deat veritates à nobis cogni-
tas.

7 Omnia ergo signa ex-
conuentione sunt locutio, secū-
dum definitionem à nobis tra-
ditam : quoniam illa habent
hoc peculiare, vt non possint
esse falsa nisi ex defectu scien-

8 *Liber Tertius.*

tia, vel bonitatis in præbente
signum.

8 Et quidem signis tùm na-
turalibus, tùm ex purà consue-
tudine, vt suspirijs, vestibus, &
similibus; quoties non interue-
nit aliquod pactum implicitū,
licet vti sine mendacio, etiam
si non existat res significata.
Nec enim tenemur semper im-
pedire occasionem falsæ ratio-
cinationis in alijs. Imò licet
etiam illis vti ad procurādum,
ex bono fine emolumentis præ-
ponderantis errorem alterius,
sicut eum possumus aliquādo
licitè procurare per alia media.
Aliòquin deberemus damnare
ferè omnia stratagemata in bel-
lis iustis, nec non fictiones alea-
torum, errores admirationem
afferentes in fabulis, lusus arti-
ficum

De Fide, Spe, &c. Cap. I. 9
ficum, & alia, quæ communi-
ter non reprehenduntur. Ne-
que hæc merentur nomen *ſ-*
mulationis, quæ reprehenditur
à S. Th. 2. 2. q. 111. ar. 1. vt potè-
quæ vel continet locutionem,
implicitam, vel efficit errorem
alterius sine bono præponde-
rante.

9 At locutione numquam
licet vti, nisi quãdo est signum
verum, nunquam enim licet
fidem violare. Neque dicas li-
cere aliquando non seruare
pactum ex bono præponderã-
te. Id enim falsum est in omni
casu, ad quem casum obligatio
pacti validè extendatur à prin-
cipio: siquidem implicat in ter-
minis, licere cuiquam operari
contra suam validam obliga-
tionem. Quod autem obliga-

A S   tio

tio non vsurpandi talia signa, nisi quando sunt vera, extendatur ad omnem casum (excepto vno, de quo infra) probatur quoniam non potest huic bono præponderare aliud bonum. Nam hoc ipso quòd in aliquo casu non obligaremur ad abstinendum illis signis etiamsi deesset res significata, sequeretur pro eo casu cessare in illis significationem, vt potè quæ tota in illis oritur ex obligatione; atque adeò non solum cessaret utilitas illorum signorum in casu falso, sed etiam in casu vero. ex. g. si mihi liceret falsò dicere homini volenti interficere suum hostem, *hic non est tuus hostis*, sequeretur ea verba in ordine ad illum casum nihil significare, quia non posset

set

De Fide, Spe, &c. Cap. I. 11
set audiens ita argumētari *hæc*
verba proferuntur, ergò hic nō est
meus hostis. Quòcirca audiens
nihil moueretur istis verbis. Ex
alià parte. hæc eadē verba amit-
terent propter hoc idem signi-
ficationē, atq; adeò vtilitatem
etiã in casu vero: nã ex se possēt
æq; proferri licitè in vtroq; ca-
su, ac proinde nō haberēt ma-
iore m cōnexionem cū hoc, quã
cū illo. & sic nō prodesse ad
aufere ndū errorem illius, qui a-
liquando vellet occidere homi-
nem falsò putatū suū hostem;
ergò meliùs est vt ea verba sem-
per retineant obligationē. Ne-
que dicas adhuc ea verba pro-
futura in vtroque casu, quo-
niam multi nescirent, id licere-
Nam contra est, quia de natura
legis est, vt sit nota subditis. At

proinde ideò verba nunc habent vtilitatem, quia audientes sciunt vniuersalem prohibitionem mendacij:

10 Hæc tamen ratio vniuersaliter inhonestans mendacium tandem reduci debet ad illam rationem communem, quòd non sit bonum adhibere exceptionem legis, quando exceptio prodesset in casu rarissimo, & noceret in plurimis casibus, quibus falsò applicaretur. Possumus enim excogitare casum, quòd loquens videat esse maximum bonum reip. si audiens decipiatur, & tamen, quòd hoc ipsum bonum non sit suspicabile audienti, adeòq. is nō cognoscat, voces in eo casu non esse significatiuas. Sed vt dixi hic euentus est rarissimus,

mus,

De Fide, Spe, &c. Cap. I. 13
musⁿ, & metaphysicus; adeo
que exceptio respectu illius ef-
fet minime utilitatis. Ex alia
parte, si homines sciant hanc
exceptionem in genere, valde
labefactatur fides commercij,
quia multi sibi persuadebunt il-
lam utilitatem ubi non est, &
multi frequenter suspicantes habent
persuasionem in loquentibus e-
runt frequenter increduli. Idque
confirmatur a posteriori; vide-
mus enim, quod ea verba de
facto semper significant apud
homines, ergo homines putant
semper remanere in loquente
illam obligationem, quae est fun-
damentum huius significationis.

II Imò, quia obligatio ve-
racitatis est levis ubi materia
est levis, & proinde solet con-
temni propter magnam aliquam
utili-

utilitatem, adeoque est tenuissimum signum rei affirmatae in huiusmodi casibus, ideò inuentum est iuramentum per quod aduocando Deum in testē rei enūciatae, possit reddi obligatio illa grauissima ac proinde signum vehementissimū veritatis. Hæc obligatio nō solum prouenit ex contractu, sed ex quasi cōtractu, hoc est, ex obligatione constitutā per legem naturalem ad similitudinem cōtractus. Nec enim Indi ex g. cōtraxerunt nobiscū, & tamen obligantur non vti nobiscum nostris vocibus, nisi quando res tali certo modo se habent.

12 Ratio huius rei est, quia natura ex vnā parte noluit arcana cordis foris patere nisi dependenter ab vniuscuiusque volun-

De Fide, Spe, &c. Cap. I. 15
volūtate, vt honori, & cōcordiē
creaturarū rationaliū cōsuleret:
ex aliā parte voluit posse hęc
explicari alijs 'pro libito vniuf-
cuiusq; tūm vt quisq. cōsuleret
suis indigentijs: tūm vt singuli
posset ditari scientijs alterius,
absque illius iacturā. Ideò insti-
tuit aliqua signa ponibilia ad
volūtate vniuscuiusq;, per quæ
signa eius cogitationes cui ipse
vellet, aperirētur. Sed hęc signa
noluit esse talia, vt essent neces-
sariò naturaliter cōnexa cū ve-
ritate rei significatæ: Aliòquin
robustiores posset extorquere
per minas & tormenta ab infir-
mioribus, vt exhiberēt ea signa,
ex quibus euidenter colligerēt ar-
cana cordiū. Vt ergò hęc rege-
rētur, necessē fuit mēdaciū esse
possibile, hoc est, arcana cordiū
expli-

explicari per signa, quæ haberent cum re significatâ connexionem obligationis, non connexionem physicæ necessitatis. Quod habet exceptionem in solo Deo; tum quia in ipso obligatio honestatis, & necessitatis est idem; tum quia ille, ut omnium robustissimus, à nemine potest cogi ad loquendū si nolit.

13 Ad hunc finem natura instituit inter homines (nec enim attinet agere hoc loco de locutione Angelicâ) operationes quasdam facillimè agibiles ab vnoquoque & cum magnâ, & multiplici diuersitate sensibili; & quidem sensibili ab eo tantum, cui operans suam operationem dirigeret. Rursus instituit tales operationes, quæ nullam

De Fide, Spe, &c. Cap. I. 17.
nullam aliam ferè vtilitatem,
haberent, ne homo pateretur
incommodum carendi illà vti-
litate eò quod non posset eas o-
perationes exercere, quando
res significata nō existeret. Hęc
autem signa fuerunt voces ar-
ticulatæ, & ad hunc finem de-
dit homini instrumenta loquē-
di: tūm verò vbi hæc per accidēs
impediuntur, natura substituit
nutus, ars verò, scripturam: Por-
rò determinata significatio hu-
ius vel illius vocis, aut scripturę
non pendet à naturà, sed ex
pacto humano; verumtamen
constitutà semel hac significa-
tione in aliquà rep. vtique na-
tura obligauit omnes gentes
ad eam seruandam cum homi-
nibus illius reip. & cum alijs
intelligentibus illud idioma,
nisi

nisi explicauerint se non intendere talem significationem. Ex eò enim quòd ad id obligetur, nullum subeunt incommodum considerabile, & ex alià parte habent hoc magnū emolumentum vt possint vti commercio cum hominibus vsurpantibus illud idioma.

14 Hæc eadem ratio probat, hac obligatione teneri etiã Angelos, & Deum, non quia illi subiecti sint pactis nostris, sed quia dum proferunt illas voces, quæ habent apud nos hanc significationem, & non apparet aliquis alius finis huius prolationis, dant nobis prudēs fūdamētū existimādi, ea verba ab illis proferri ad finem enunciandi nobis id quod nos per ea verba solemus enunciare: est

au.

autem obligatio legis naturalis
nō prābendi alteri prudēs fun-
damentū huius existimationis
nisi per signa vera : hæc enim
obligatio prodest ipsi obligato,
nam qui esset ab eā exemptus
non haberet signa, per quæ a-
lios alloqui posset, cum signi-
ficatio locutionis in obligatio-
ne consistat, atque adeò esset
mutus. Et propterea hæc obli-
gatio tamquam bona obligato
includit ipsum Deum.

15 Ex dictis multa inferū-
tur: primum est, Deum, ne de
absolutā quidem potentiā pos-
se adhibere signa, per quæ ho-
mines prudenter existiment se
obligari ad credendum firmis-
simè eum loqui, quin loquatur,
& verum loquatur: nam si id
posset, non esset dignus summā
fide

fide excludente omnem formidinem : semper enim liceret nobis dubitare nùm fortè hìc , & nunc non intendat loqui, sicut videtur ; atque adeò vel Deus esset mutus , vt dixi, vel certè esset quodammodo ita balbutiens, vt ex eius locutione nihil certi posset inferri. Alterum, quod infertur est , si Deus non adhibeat exteriora signa talis rationis, quæ ipse adhibere non possit, nisi loquatur, non posse eum à nobis exigere ex merito suæ veracitatis summam fidem : non potest enim exigere vt credamus obiectum supra meritum ipsius obiecti ; aliòquin exigeret non veram fidem, sed errorem. Error quippè est credere, quòd non possit aliter se habere id quod potest

potest aliter se habere, ergo si Deus præferret talem apparentiam, cum quâ posset coniungi, quòd ipse nō loqueretur, nō liceret Deo exigere à nobis ex merito suæ veracitatis, vt crederemus super omnia, & tãquã infallibile, quòd illa apparentia esset locutio Dei. Ex quo fit nostram fidem non solùm ex entitate actus, sed ex obiecto esse infallibilem, & essentialiter distinctam ab omni actu falso.

16 Ex his duobus emergit alia consecutio, scilicet debere notũ esse lumine naturæ quænam sit illa apparentia, de quâ non possumus prudenter dubitare an sit locutio Dei (licet de hoc possimus dubitare imprudenter propter inevidentiam, ipsius locutionis diuinæ) si enim
non

non esset notum intellectibus
audientium, non esse pruden-
ter dubitabile quin hæc sit lo-
cutio Dei, utique quamuis id
re ipsa ita esset à parte rei, nihil
prodesset in ordine ad prædictū
finem. Quandoquidem sem-
per liceret nobis dubitare,
nūm hæc sit talis, nec
nè; ac proinde nun-
quam teneremur
ad firmissi-
mam
fidem Deo exhi-
bendam.

